

Sterven om te leven

Een beschouwing bij de dood van Yasmine
Kristin Vanschoubroek

De plotse dood van Yasmine op 25 juni 2009 heeft mij en vele mensen geraakt. Het was niet moeilijk om Yasmine graag te zien. Ze sprak mensen rechtstreeks aan. Ze had een hart voor mensen. Als presentatrice nam ze de kijkers mee. Ze was vakkundig, spontaan, charmant, met net dat gepaste vleugje ironie en uitdaging. Als artieste ging ze eerlijk haar weg. Misschien is ze niet voldoende naar waarde geschat. Nu ze niet meer bij ons is, voelen we nog meer de diepte en de eerlijkheid van haar weg. We zullen haar missen...

Haar dood stelt ons voor vele vragen. Hoe kan iemand met zoveel talent, met zoveel kansen, en door zo velen graag gezien, het leven niet meer de moeite waard vinden? Kan wanhoop het verlangen om te leven overnemen?

Voor velen is het ook een kaakslag. Hoe graag hadden ze iets voor haar gedaan. Had ze hen maar de kans gegeven!

Het gebeurt steeds meer dat mensen kiezen voor de dood. In Vlaanderen sterven driemaal zoveel mensen door zelfdoding dan door een verkeersongeval en zijn er dubbel zoveel zelfdodingen als in Nederland. Hoe komt dat toch?

Wij Vlamingen zijn niet sterk in het rechtstreeks uitdrukken van onze gevoelens. Werken en voortdoen zit meer in onze cultuur dan stilstaan en spreken. We verlangen naar contact, maar we zijn er ook bang van. Velen zijn argwanend als je dicht wil komen of echte betrokkenheid uitdrukt. Afstand houden is veiliger. Ieder huisje heeft zijn kruisje en we moeten ons niet te veel met elkaar inlaten. Die afstand lijkt een vorm van respect. Zorgen doen we wel, dat kunnen Vlamingen wel. Maar spreken over wat ons ten diepste raakt, is moeilijk. We zijn zo bang voor een oordeel, en we zijn zelf de eersten om te oordelen. Een oordeel is veilig, het stelt je referentiekader niet in vraag. We zijn ook bourgondiërs. We drinken onze zorgen liever weg, of we genieten van een goede maaltijd en de gezelligheid van vriendschap. Zo houden we onze angst en onzekerheid in bedwang.

Angst en onzekerheid zijn er. Ze horen bij de mens. Net zoals geluk en liefde bij de mens horen. Ik pleit ervoor om zowel de duisternis als het licht meer en beter ter sprake te brengen. Het is zo belangrijk dat we luisteren naar dat wat mensen beweegt, beroert, bang maakt, in de war brengt, wanhopig maakt.

Als mensen duidelijk maken dat het niet gaat, zijn we al te vlug om te zeggen dat het wel beter zal worden, dat ze er wel bovenop zullen komen, dat het hen sterker zal maken. Of we geven goede raad: ga eens met vakantie, neem eens wat rust, trek je het allemaal niet zo aan, relativeer toch een beetje, ...

Wie zegt: "Ik hoor dat het niet gaat. Vertel eens, wat maakt je zo ongelukkig? Waarom wil je liever dood?" Taal geven aan wanhoop is zo belangrijk. Wanhoop hoort bij het leven, zoals de nacht bij de dag hoort. Vreugde en verdriet, hoop en wanhoop, nabijheid en afstand, ... het zijn de twee kanten van dezelfde medaille. Het zijn de dualiteiten van het leven hier op aarde.

En het paradoxale is dat wanhoop niet meer zo beangstigend is wanneer ze ruimte krijgt, een plaats krijgt, bestaansrecht krijgt.

Vaak zijn het mensen die veel liefde in zich dragen die tegelijk ook de diepte van de wanhoop voelen. Naast ruimte geven aan wanhoop als deel van het leven, is het belangrijk dat de liefde die mensen in zich dragen het gepaste kanaal vindt. Immers alleen liefde is een tegengewicht voor de wanhoop.

Velen zoeken een kanaal in een relatie, maar als die wegvalt, gaapt er een leegte. Wat is er dan nog de moeite waard om voor te leven?

De spirituele armoede die ons treft, is groot, zeer groot. Het is een probleem van de hele westerse cultuur. We zijn zo verschrikkelijk oppervlakkig geworden.

Mensen die niet met deze oppervlakkigheid kunnen leven schreeuwen... We moeten ze horen.

Bij acties voor zelfmoordpreventie wordt de nadruk gelegd op spreken, op het uiten van gevoelens, maar het zou goed zijn dat we ook leren luisteren.

Wanneer we wanhoop beluisteren, écht beluisteren, dan worden we geconfronteerd met ons eigen diepste zijn. En voor die diepte zijn we zo bang. Door dingen toe te dekken bij de ander en door goede raad te geven, dekken we ze vooral in onszelf toe en spreken we onszelf moed in. Maar is die ander daarmee geholpen?

Het is dringend tijd dat we weer op zoek gaan naar de wortels van ons bestaan, zodat we weer spirituele wezens worden die weten waarom ze in het leven zijn geroepen.

De weg die we kunnen gaan, is er een van sterven aan onszelf om vrij te worden. Vrij worden kunnen we door ruimte te geven aan onze emoties en tegelijk te beseffen dat we meer zijn dan die emoties. Om dat 'meer' ruimte te geven moeten we op zoek gaan naar plaatsen, bewegingen en gemeenschappen waar de eenheid van het bestaan ter sprake wordt gebracht en voorgeleefd. We moeten opnieuw voeling krijgen met de religieuze dimensie van het bestaan.

Wij hebben als mens en als maatschappij heling nodig. We sterven aan de dualiteit van het leven als we die niet kunnen plaatsen in de eenheid van alles. Kloosters en abdijen zouden hier een rol kunnen spelen. Het zijn plaatsen bij uitstek die verwijzen naar het oneindige, naar de eenheid die de dualiteit overstijgt. Door het monastieke dagritme en door hun inbedding in de natuur brengen deze sacrale plaatsen ons bij het oer Ritme van het bestaan. We leren dat lijden en pijn, maar evenzeer blijdschap en genot, slechts 'voorbijgangers' zijn in dit leven. Onder deze tegenpolen klopt een hart dat alles draagt en waarin we kunnen thuiskomen, nu al.

Het zou goed zijn dat het sacrale en het seculiere meer zouden kunnen samen gaan. Het zijn geen tegenstellingen. Integendeel, het zijn de twee polen die een mensenleven schragen. Mensen willen leven, en het leven wil geleefd worden. Daarom is Yasmine een icoon. Ze durfde leven. Ze kwam eerlijk uit voor haar geaardheid. Ze zong over breekbaarheid. Mensen willen dat horen, omdat ze zich daarin herkennen. Tegelijk is het belangrijk dat we weer voeling krijgen met een werkelijkheid die dit alles overstijgt, met stilte die ons in verbinding brengt met een kracht die sterker is dan de vergankelijkheid. Het menselijke en het goddelijke, ze horen samen. Ze moeten niet tegenover elkaar worden geplaatst, maar integendeel in elkaar overvloeien. Dan komt een nieuw leven...